

Додаток
до розпорядження голови обласної
державної адміністрації
від 30.08.2019 № 649/2019-р

І Н Ф О Р М А Ц І Я

про екологічний стан водних ресурсів (поверхневих водойм) та
оренду водних об'єктів в області

До поверхневих водних ресурсів Хмельницької області відносяться 3733 річки загальною протяжністю 12880 км, 42 водосховища та 2913 штучно створених водних об'єктів (ставків) загальною площею 17,38 тис. гектарів.

Річки області відносяться до басейнів великих річок Дніпро, Південний Буг та Дністер, що становить, відповідно, 40, 22 і 38% території області.

До основних водних проблем області можна віднести значний обсяг забруднюючих речовин, що надходять у річки внаслідок скидів зворотних вод і площинного змиву, та надмірне регулювання річкового стоку (створення штучних водних об'єктів), що спричиняє додаткові витрати води на випаровування, уповільнення водообміну і, як наслідок, погіршення якості води і деградацію русел.

За даними Департаменту фінансів облдержадміністрації на 01 червня 2019 року в області перебуває в оренді 10,9 тис. га земель водного фонду за 1131 договором оренди земельних ділянок водного фонду. Після набрання чинності Закону України “Про аквакультуру” обласною державною адміністрацією передано в оренду 70 водних об'єктів у комплексі із земельними ділянками (за період 2013-2017 років укладено 14 договорів, у 2018 році – 33, з початку 2019 – 23), 4 договори оренди проходять державну реєстрацію та погодження у Державному агентстві водних ресурсів України.

За інформацією Державного агентства водних ресурсів України погоджено 10 договорів оренди водних об'єктів, укладених органами місцевого самоврядування. На 01 серпня 2019 року розроблено та затверджено 186 паспортів водних об'єктів, з яких 153 розроблено на замовлення обласної державної адміністрації.

Утворено робочу групу з обстеження водних об'єктів та земельних ділянок водного фонду, переданих у користування на умовах оренди, та проведено засідання “круглого столу” щодо вирішення договірних умов користування земельними ділянками водного фонду. За їх результатами встановлено порушення (Красилівський та Хмельницький райони) орендарями прав на загальне водокористування громадян (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство), використання значно більшої земельної ділянки ніж зазначено у договорі оренди, укладення декількох договорів оренди земельних

ділянок водного фонду на підставі одного розпорядчого документа та нецільове використання земельних ділянок.

За інформацією Регіонального офісу водних ресурсів у Хмельницькій області на території області знаходиться 2430 гідротехнічних споруд, з яких 313 перебуває у власності, 2104 – на балансі органів місцевого самоврядування, 13 – безхазяйні. Відповідно до вимог Земельного кодексу України розпорядником земельних ділянок, на яких знаходиться комунальне майно, є органи місцевого самоврядування незалежно від місця розташування таких земельних ділянок. У переважній більшості випадків право комунальної власності у встановленому законодавством порядку не визначено, що створює суттєві перешкоди для передачі земельних ділянок водного фонду та водних об'єктів у користування і, як наслідок, недоотримання коштів у місцеві бюджети.

На 01 серпня до обласної державної адміністрації було надіслано звернення Волочиської міської ради щодо відведення у комунальну власність двох земельних ділянок водного фонду на підставі права комунальної власності об'єктів нерухомого майна (гідротехнічних споруд).

У ході розгляду цих питань додатково виявляються безхазяйні гідротехнічні споруди, тому органам місцевого самоврядування необхідно провести роботу щодо їх обліку та прийняття у комунальну власність.

Екологічний стан поверхневих вод області відстежується Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології (на 5 контрольних створах), Регіональним офісом водних ресурсів в області (на 3 контрольних створах) по 6 водних об'єктах на 8 контрольних створах (торік на 14 контрольних створах), Державним управлінням “Хмельницький обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України” на водоймах 1-ї категорії – на 3 створах та 2-ї категорії – на 65 створах.

Спостереження за рівнем забруднення водних об'єктів на території Національного природного парку “Подільські Товтри” здійснювалося лабораторією парку.

За даними спостережень рівень забруднення басейнів трьох великих річок Дніпро, Південний Буг та Дністер порівняно до минулого року суттєво не змінився.

За даними Регіонального офісу водних ресурсів в області загальні скиди зворотних вод у поверхневі водойми торік становили 49,98 млн м³, що на 2,35% менше ніж у 2017 році (51,18 млн м³). На 39,5% збільшилися обсяги скидання недостатньо очищених зворотних вод. У минулому році вони становили 1,001 млн м³, у 2017 – 0,606 млн м кубічних. Загальний вміст забруднюючих речовин, скинутих у складі зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, зменшився на 2,1%, з 21,821 тис. тонн у 2017 до 21,366 тис. тонн у 2018 роках.

Торік, порівняно з 2017 роком, скиди забруднюючих речовин, які визначено державною звітністю за формою № 2ТП-водгосп (річна), збільшилися по нафтопродуктах, завислих речовинах, сульфатах, залізу загальному, міді, цинку та хрому загалом на 12,31 тонни. Водночас зменшилися на 468,1 тонни по

сухому залишку, БСК₅, хлоридах, азоту амонійному, нітратах, нікелю, фосфатах та хрому (VI).

Цьогоріч поверхневі води басейнів річок Дніпро та Південний Буг характеризувалися підвищеним вмістом розчинених органічних сполук, азоту амонійного, нітритів, заліза загального, міді, марганцю, фенолів, хрому (VI). Перевищення норм гранично допустимих концентрацій для водойм рибогосподарського призначення становили від півтора до 10,5 раза. У поверхневих водах басейну р. Дністер спостерігалось незначне перевищення вмісту розчинених органічних сполук. Вміст інших показників, за якими проводилися спостереження протягом цього року, знаходився в межах норми.

У 2018 році на території області скидання зворотних вод у водні об'єкти здійснювалося 52 водокористувачами. На сьогодні основними забруднювачами поверхневих водойм є скиди установами та організаціями житлово-комунальної сфери.

У червні-липні цього року Департаментом природних ресурсів та екології облдержадміністрації проведено виїзні наради спільно з представниками райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування та керівниками комунальних підприємств та обстежено 22 комунальних очисних споруди. За їх результатами встановлено відсутність очистки зворотних вод або неефективну роботу каналізаційних очисних споруд, зумовлену їх незадовільним технічним станом (аварійний стан окремих вузлів і агрегатів та загальна фізична зношеність обладнання, несвоєчасне проведення поточних та капітальних ремонтів, перевантаженість або недовантаженість очисних споруд), недотримання технології очистки зворотних вод, недостатність ведення постійного лабораторного контролю за технологічним процесом очистки стоків та відсутність кваліфікованого обслуговуючого персоналу.

На сьогодні очистка зворотних вод не здійснюється у містах Городок, селищах Летичів, Стара Синява та Віньківці через несправність очисних споруд. Неефективно працюють очисні споруди у містах Волочиськ, Деражня, Дунаївці, Ізяслав, Красилів, Старокостянтинів (старі очисні споруди), селищах Нова Ушиця, Понінка, Ярмолинці, які потребують модернізації та реконструкції.

Якість поверхневих вод р. Південний Буг на різних ділянках залежить від антропогенного навантаження. У верхній частині басейну, де Південний Буг має ознаки малої річки, розташоване місто Хмельницький, яким здійснюється істотний вплив на стан річки та якість води у ній. При цьому найбільший об'єм зворотних вод відводиться міським комунальним підприємством "Хмельницькводоканал" з каналізаційних очисних споруд № 2 (с. Давидківці) – 14,5 млн м³ у рік (39744 м³/добу) при середньорічних витратах води у створі водовідведення – 224640 м³/добу. Проте найгірша (критична) ситуація складається в період літньо-осінньої межени, під час якої середньомісячні витрати води в річці дорівнюють 14686 м³/добу, що значно менше ніж скиди зворотних вод.

У містах Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Славута та Шепетівка очищення зворотних вод проводиться в межах нормативних показників, але через фізичне та моральне зношення очисні споруди потребують реконструкції.

У смт Білогір'я збудовано очисні споруди потужністю 100 м³/добу при потребі 300 м³/добу. Відсутність блоку механічної очистки, передбаченої проектом, негативно впливає на процес очищення стоків. Знезараження зворотних вод перед скидом не проводиться, хоча облаштовано нову електролізну.

У місті Полонне реконструйовано очисні споруди, але первинна ланка механічної очистки стічних вод залишається в аварійному стані.

Очисні споруди у смт Ярмолинці знаходяться в напівзруйнованому стані, при цьому придбано нову установку для знезараження зворотних вод (електролізну), яка на момент ознайомлення не використовувалася.

Потребують реконструкції очисні споруди ТОВ "Понінківська картонно-паперова фабрика "Україна". Керівництвом фабрики виготовлено проект реконструкції блоку біологічної очистки зворотних вод, який проходить процедуру оцінки впливу на довкілля згідно з вимогами чинного законодавства. На проведення робіт з реконструкції зарезервовано 16,0 млн грн коштів підприємства. Крім того, проведено ремонт споруд механічної очистки та вжито заходів з вилучення плаваючих домішок перед очисними спорудами. Незважаючи на вжиті заходи, очисними спорудами підприємства не забезпечується очищення зворотних вод до нормативних показників.

Однією з причин порушення технології очистки зворотних вод є некваліфікований обслуговуючий персонал. Тільки у трьох комунальних підприємствах міст Кам'янець-Подільський, Славута та Хмельницький працюють інженерно-технічні працівники з відповідною освітою.

На виконання заходів Програми охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2016-2020 роки з поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, зокрема будівництво та реконструкція споруд для очищення стічних вод, що утворюються у промисловості, комунальному господарстві, інших галузях народного господарства, і будівництво та реконструкція систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд, заплановано 184147,566 тис. гривень.

Профінансовано заходів на суму 89563,938 тис. грн, у тому числі: 27010,981 тис. грн – державний фонд регіонального розвитку, 13589,357 тис. грн – субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення природоохоронних заходів, 46646,8 тис. грн – обласний фонд охорони навколишнього природного середовища, 2316,8 тис. грн – місцеві бюджети.

На сьогодні реалізуються проекти з будівництва очисних споруд у смт Вінківці, реконструкції у м. Городок, споруд для очищення стічних вод обласних психіатричної лікарні № 1 (Скаржинці), протитуберкульозного диспансеру (с. Осташки), госпіталю ветеранів війни (с. Ружичанка). Також здійснюється реконструкція систем роздільної каналізації, каналізаційних мереж і споруд на них у містах Деражня, Ізяслав.

Крім цього, у рамках виконання Загальнодержавної програми “Питна вода України” на 2011-2020 роки на заходи з охорони і раціонального використання водних ресурсів, а саме, реконструкцію очисних споруд каналізації продуктивністю 1000 куб.м/добу в м. Полонне спрямовано 12664,77 тис. грн, у тому числі: 11398,06 тис. грн – кошти державного, 1266,71 тис. грн – місцевих бюджетів.

Торік на реконструкцію очисних споруд смт Летичів передбачалися кошти у сумі 7423,498 тис. грн, у тому числі: 6717,998 тис. грн – кошти державного фонду регіонального розвитку, 705,5 тис. грн – місцевого бюджету. Незважаючи на наявне фінансування будівельно-монтажні роботи призупинено.

МКП “Хмельницькводоканал” за власні кошти на суму 450,0 тис. грн розроблено проектно-кошторисну документацію щодо реконструкції та модернізації каналізаційних очисних споруд № 2 (с. Давидківці Хмельницького району).

Керівник апарату
адміністрації

Оксана САМОЛЮК